

рахунок комплексного врахування технологічних і ринкових чинників формування оптимального рівня виробничих витрат.

Враховуючи встановлений вагомий вплив постійних витрат на фінансову результативність виробництва пшениці за умов активізації інвестиційної діяльності аграрного підприємства у подальшому доцільно більше уваги приділити дослідженню питань ризикованості їх здійснення. Зокрема потребують уточнення методичні аспекти оцінки впливу постійних витрат на формування операційного важеля та його ефекту в умовах дії ефекту спадної віддачі притаманного для аграрного виробництва.

Інформаційні джерела:

1. Олійник О.В., Макогон В.В. Ефективність виробництва пшениці при різних підходах до формування парку зернозбиральних комбайнів сільськогосподарських підприємств. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2021. № 1. С. 207-221.

2. Особливості збирання урожаю ранніх зернових і зернобобових культур в господарствах Харківської області у 2015 р. / В.В. Кириченко, С.І. Попов, Л.Н. Кобизева, С.А. Балюк та ін.; за ред. В.В. Грицаєнко, О.С. Федішина. Харків, 2015. 24 с.

3. 2022/2023 Cost of Production Farm Machinery. URL: <https://www.gov.mb.ca/agriculture/farm-management/production-economics/pubs/calculator-farm-machinery-custom-and-rental-guide.pdf> (дата звернення 07.02.2022)

4. Черемісіна С.Г., Россоха В.В. Ефективність виробництва зернових культур в Україні: аналіз сучасного стану та перспективи підвищення / Економіка АПК. 2021. № 6. С. 54-62

5. Олійник О.В., Макогон В.В. Моделювання впливу капітальних інвестицій сільськогосподарських підприємств на ефективність витрат зернової галузі / Агросвіт. 2022. № 7-8. С. 10-21.

УДК: 336.71(477)

О.Г. Малій, канд. екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

В.Р. Стренадко, здоб. вищ. осв. ОС «бакалавр» (ДБТУ, Харків)

РОБОТА БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Банківський бізнес є одним із найбільш динамічних секторів економіки від ефективного функціонування якого залежить розвиток інших галузей та видів підприємницької діяльності. Вказаний аспект

обумовлює необхідність забезпечення ефективності банківської діяльності, що, в сучасних умовах реалізується через введення Постанови Правління Національного банку України від 24.02.2022 року № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану».

Країна вже вісім місяців живе в умовах війни. Наші захисники й захисниці мужньо боронять нашу землю, у той час як фахівці цивільної сфери не дозволяють занепасти державі. Зокрема, попри масштабне вторгнення агресора, банківська система України продовжує повноцінно працювати. Кожен українець пересвідчується у цьому, здійснюючи оплату товарів або послуг банківською картою чи роблячи онлайн-донати на потреби ЗСУ.

Не зважаючи на введення воєнного стану на території України, банки забезпечують роботу відділень в безперебійному режимі, безготівкові розрахунки здійснюються без обмежень, банкомати поповнюються готівкою без обмежень, забезпечується доступ до сейфових скриньок в безперебійному режимі, платежі Уряду проводяться без обмежень, згідно законодавства про особливий період.

Проте є й певні вимушені обмеження. Так, з урахуванням тимчасових обмежень, встановлених Постановою [3], тимчасово призупинені - видача кредитів, кредитних карток для нових клієнтів та надання кредитних лімітів; купівля іноземної валюти за допомогою Sense SuperApp (крім покупки валюти для розміщення під депозит); покупка або продаж акцій; перекази з гривневих карток Альфа-Банку Україна на картки закордонних банків, тощо. Згідно з п.15 Постанови НБУ №18 від 24.02.2022 виконано блокування рахунків громадян Росії та Білорусі.

Наразі банки отримують доходи від таких операцій: по-перше, це чистий відсотковий дохід, який банківський сектор отримує завдяки вкладенням у депозитні сертифікати НБУ; по-друге, поступове відновлення обсягу щоденних (касових, карткових тощо) операцій; по-третє, ушестеро зріс прибуток від операцій із купівлі-продажу валют, що дозволило банкам наростити операційні доходи.

Сукупний прибуток банків за перше півріччя 2022 року досяг 148 млрд. грн. З цієї суми 63% становлять відсоткові доходи та 25% – комісійні [2].

Продовжує зростати ресурсна база банківського сектору за рахунок коштів, що залучаються в населення та бізнесу, а також у бюджетних структур. Частка цих ресурсів у зобов'язаннях банків за підсумками першого півріччя складала близько 88%.

Однак, якщо проаналізувати підсумки роботи банківського сектору за перше півріччя 2022 року, можна зробити висновок, що українські банки, на жаль, втрачають прибуток. Так, за даними Національного банку, чистий збиток платоспроможних банків станом на 1 липня 2022 року сягав 4,6 млрд. грн., а кількість збиткових банків перевищила два десятки [2]. Для порівняння: за перше півріччя 2021 року банки отримали 30 млрд. грн. чистого прибутку, а кількість збиткових банків була меншою за 10 [2].

Найзбитковішими стали три державні банки: Ощадбанк, Укргазбанк та Укрексімбанк [1].

Найуспішнішим, як і раніше, залишається ПриватБанк, який за перше півріччя заробив понад 6,2 млрд. грн., це 63% чистого прибутку всіх прибуткових банків [1].

Більшість депозитної бази банків становлять кошти до запитання. Тобто це гроші, які клієнти можуть вилучити будь-якої миті, що ускладнює для банків планування своїх активних (кредитних) операцій і створює додаткові ризики відтоку ресурсів. Частка коштів до запитання в юридичних осіб на 1 липня була на рівні 83%, у фізичних осіб – близько 66%.

У кредитуванні спостерігається застій. За січень – червень 2022 року валовий обсяг виданих кредитів фізичним особам скоротився на 3%, кредитний портфель юридичних осіб зменшився на 0,2% [1].

Чистий роздрібний кредитний портфель скоротився за II квартал на 11,1% за рахунок падіння обсягів кредитування та формування резервів на покриття проблемних позик. За даними НБУ, фізичні особи беруть зараз кредити переважно на поточні потреби. Позики на покупку авто та житла – велика рідкість.

Чисті гривневі бізнес-кредити впродовж квітня–червня зросли на 5,3%, тоді як валютні – скоротилися на 7,2%. При цьому домінують на ринку корпоративного кредитування державні банки. Вони наростили портфелі кредитів юридичних осіб за II квартал на 30%. Інші фінансові установи, навпаки, згортають видачу позик бізнесу.

Станом на 1 липня частка позик, що не працюють, (NPL) сягала близько 35,5% [2].

Експерти прогнозують накопичення проблемної заборгованості в другому півріччі та різкий сплеск неплатежів за кредитами. Насамперед це стосується корпоративних позичальників, частка яких у загальному кредитному портфелі банків сягає 74%.

Саме тому фінансові установи формують резерви під NPL, що вже обумовило зменшення прибутку банківського сектору.

Отже, повномасштабне вторгнення РФ на довгий час

паралізувало українську економіку. Як ніколи раніше, відчувається прояв кризових явищ, що, перш за все, обумовлено нестабільністю фінансового стану суб'єктів господарювання та складністю політичної ситуації в країні [4]. У бізнесу фінансовий запас міцності закінчується. У якийсь момент ряд компаній можуть припинити обслуговувати свої позики, що негативно вплине на банки. Зростання обсягів прострочення платежів за наданими кредитами, збільшення частки негативно класифікованих кредитів, відсутність належних джерел залучення стабільних банківських ресурсів послаблює позиції банків, різка втрата операційної прибутковості може призвести окремі банки до значного падіння ліквідності та ризику банкрутства. Тому формування банками антикризових стратегій, завдяки яким можна своєчасно оновити і впровадити нові, більш ефективні процедури управління [4], здійснити трансформацію та коректування діючих бізнесмоделей, за підтримки Національного банку України, є запорукою утримання конкурентних позицій банків та фінансової стабільності в державі.

Інформаційні джерела:

1. Міністерство фінансів України. URL: <https://www.minfin.com.ua>.
2. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.
3. Постанова Правління Національного банку України «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану». № 18 від 24.02.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>.
4. Ставерська Т.О., Жилякова О.В. Аналіз сутності дефініції «антикризова стратегія» та її роль в процесі антикризового управління підприємством. Scientific Journal «ScienceRise», 2016. №12/1(29). С.14-17.

УДК 336:339.1

О.В. Мандич, д-р екон. наук, проф. (*ДБТУ, Харків*)

АРХІТЕКТУРА ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КОМПАНІЇ: ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Побудова системи стратегічного управління в компаніях базується на використанні одночасно декількох моделей розвитку – фінансового, економічного, організаційного, виробничого та ін. Проблематика наукових досліджень, зазвичай, зводиться до того, що всю увагу при створенні моделі забезпечення конкурентоспроможного розвитку компанії приділяють побудові окремих механізмів, які потім